

6. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року №2402-III/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 05.11.2022).
7. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.11.2022).
8. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF> (дата звернення: 05.11.2022).
9. Війна Росії проти України: становище українських дітей. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729332/EPRS_ATA\(2022\)729332_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729332/EPRS_ATA(2022)729332_XL.pdf) (дата звернення: 05.11.2022).

СЬОМІН Олександр, здобувач ступеня вищої освіти магістра Навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:
КАЛИНОВСЬКИЙ Богдан, завідувач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

У ХХІ столітті будь-яка людина, яка проживає на території певної правової держави знає або принаймні хоч раз стикалася з таким терміном як *права людини*. Історія виникнення, тлумачення та роздумів щодо значення вказаного терміну бере свій початок ще за часів до нашої ери, де це все виражалося у працях давньогрецьких філософів. Права людини є невід'ємною частиною культури нації, вищим проявом морально-правових ідеалів людства. Серед духовних цінностей сучасного світу вони посідають чільне місце. Права людини в загальному значенні – це низка благ, які є суттєвими й потрібними для забезпечення нормальних умов життєдіяльності людини [1, с. 92-96].

Людина, її права і свободи становлять у правовій державі найвищу соціальну цінність, саме на їхнє забезпечення й найповнішу реалізацію у суспільному житті має бути спрямована уся державна діяльність і насамперед діяльність у сфері державного управління. Права людини закріплюють на національному рівні, для їх ефективного використання та захисту, й передусім

приділяють увагу тим правам, що окреслюють особисту свободу людини й захищають її від свавілля з боку держави. «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» – таким твердженням починається ст.3 основного закону нашої держави.

Так, весь II розділ Конституції України розтлумачує основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Варто зазначити, що усі існуючі права не можливо вмістити в одному законодавчому акті тому, ст.22 наголошує, що «Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними». В Конституції передбачаються наступні групи основних прав: громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, сімейні, культурні [2].

Окрім, офіційного закріплення та визнання наявних прав людини державою, повинен існувати доцільний та реалістичний механізм втілення їх у життя. Під механізмом реалізації слід розуміти діяльність суб'єктів права, в результаті якої громадяни реально мають свободи, користуються правами та виконують обов'язки, та сукупність юридичних норм, які регулюють дану діяльність. У чинній Конституції України юридичними гарантіями реалізації прав і свобод людини і громадянина є такі положення: неможливість зміни Конституції України, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав та свобод людини і громадянина; покладення на державу обов'язку дотримуватися і захищати права та свободи людини і громадянина; визнання прямої дії норм Конституції України, в тому числі тих, які закріплюють права та свободи людини і громадянина в Україні; конституційне закріплення права кожного на судовий захист та інші.

На важливості створення дієвих механізмів реалізації прав людини неодноразово наголошували в рішеннях Конституційного Суду України: Конституційні права і свободи є фундаментальною основою існування та розвитку українського народу, а тому держава зобов'язана створювати ефективні організаційно-правові механізми для їхньої реалізації. Брак таких механізмів нівелює сутність конституційних прав і свобод, оскільки призводить до того, що вони стають декларативними, а це є неприпустимим у правовій державі (Рішення КСУ від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 (справа про рівність сторін судового процесу)) [3, с. 181].

Також, варто зауважити, що реалізація прав людини не може залежати тільки від правового закріплення гарантій, а вона безпосередньо залежить від інших внутрішньодержавних чинників. До прикладу від рівня розвитку економіки, що впливає на матеріальну основу діяльності країни (економічні права), наповненість бюджету. В свою чергу об'єм бюджету вплине на соціальне забезпечення, освіту та медичну допомогу. Крім економічних чинників також виділяють: політичні, соціальні, організаційні.

Одним із важливих елементів механізму реалізації є право на захист, що виражається у двох системах: національній та міжнародній. Перша система представлена вигляді самозахисту (подання скарг, петицій) та судового захисту.

У разі використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ст.55 Конституції України). Як свідчить практика ЄСПЛ, громадяни України користуються цим конституційним правом доволі активно. Саме воно часто стає визначальною гарантією захисту багатьох інших прав і свобод людини, визначених Основним законом України [3, с. 193].

Отже, гарантії реалізації прав людини є багаторівневою моделлю, яка виходить за рамки виключно правового закріплення в Конституції України. В свою чергу право на захист є основним способом відновлення порушених прав як на національному так і на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. Харків: Право, 2008. 416 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України 1996, № 30, ст. 141.
3. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. Київ: Ваіте, 2021. 528 с.

ТЕЛЮК Антон, здобувач ступеня вищої освіти бакалавра, Навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

ЧИЖОВ Денис, доцент кафедри конституційного права і прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Правові стандарти прав людини у сучасному світі є своєрідним еталоном розвитку держави, її візитною карткою. Більшість прав і свобод людини гарантовано міжнародно-правовими документами, а саме конвенціями як регіонального, так і світового масштабу. Одним з найважливіших міжнародно-правових документів у галузі прав людини є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, яка гарантує більшість природних прав людини. Крім того, варто зауважити, що національні конституції держав, які